

Naturvärden i Västberga 1:1, Folkparksvägen, Solberga

2016-03-22

Friman Ekologikonsult AB

CONEC KONSULTERANDE
EKOLOGER

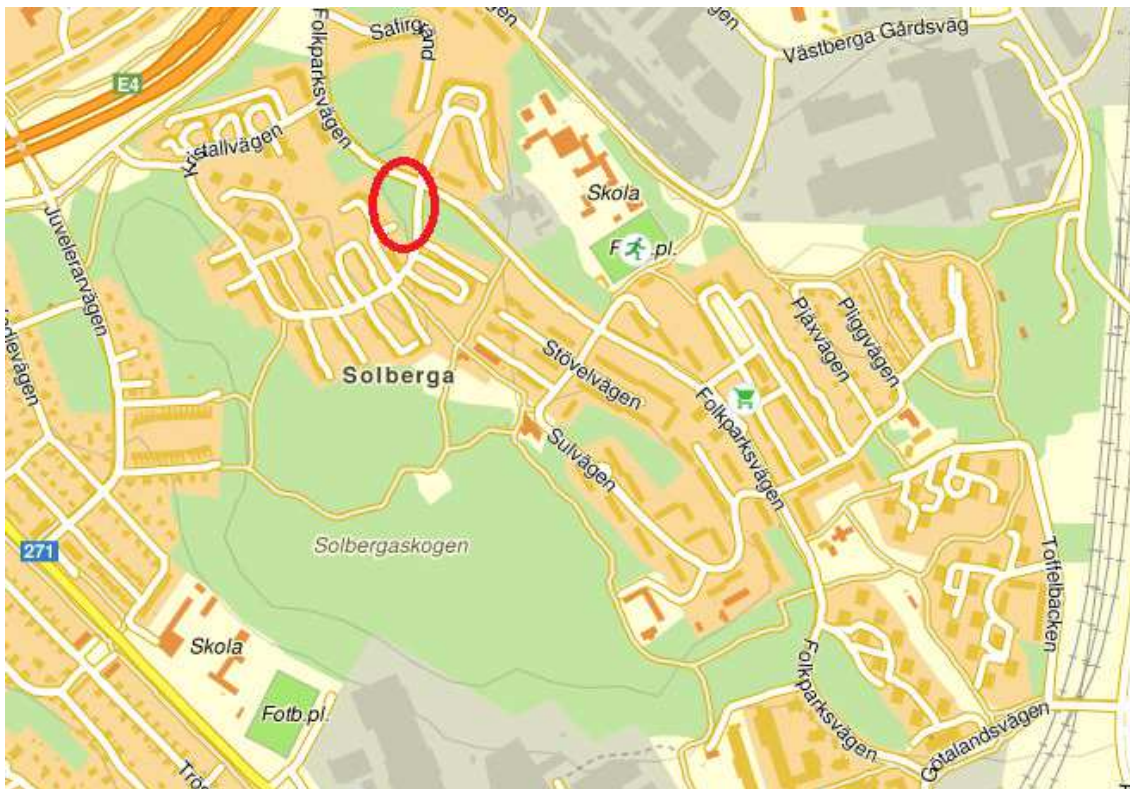
Innehåll

Naturvärden i Västberga 1:1, Folkparksvägen, Solberga	0
Innehåll	1
1. Bakgrund	2
2. Vegetation och andra observationer	3
3. Rapporterade växter och djur	6
4. Ekologiskt särskilt betydelsefulla områden och habitatnätverk	7
5. Naturvärden och planens påverkan	9
6. Hänsyn och kompensationsåtgärder	10
6.1 Generellt vid bostadsbebyggelse i naturmark	10
6.2 Åtgärder i utredningsområdet	11
7. Referenslista	12

1. Bakgrund

På fastigheten Västberga 1:1, vid Folkparksvägen i Solberga, se figur 1, planerar Stockholmshem att bygga bostadshus med ca 80 lägenheter. Miljöförvaltningen har i ett remissvar angett att utredningsområdet "ingår i grönstrukturen och har viss betydelse för habitatnätverk" samt att "grönyrtorna mellan husen har sociala och rekreativa värden samtidigt som de bidrar till andra ekosystemtjänster." Friman Ekologikonsult AB och Conec, konsulterande ekologer, har fått i uppdrag av White arkitekter AB att göra en naturvärdesinventering på förstudienivå, att redovisa områdets betydelse för habitatnätverk, planens påverkan och föreslå eventuella kompensationsåtgärder. Arbetet har utförts av Margareta Friman-Scharin och Sonia Wallentinus.

Metodiken för inventeringen följer i stort standarden SS199000_2014 på nivå förstudie, detaljeringsgrad medel, och är kompletterad med fältbesök i februari. Eftersom fältbesöken gjorts vintertid görs bara en preliminär naturvärdesklassning.

Figur 1. Översiktskarta. Utredningsområdet ligger i hörnet av Folkparksvägen och Kristallvägen i Solberga och är markerat med en röd oval.

2. Vegetation och andra observationer

Utredningsområdet, som ligger i hörnet av Folkparksvägen och Kristallvägen, är ett skogsklätt område norr om bostadshusen i kvarteret Karneolen. Topografin är mycket markant i delar av området, då ett brant berg ansluter till det befintliga bostadshuset Karneolen och sträcker sig i nordvästlig riktning. Mot Folkparksvägen reser sig terrängen återigen och bildar en fuktig sänka i mitten av den nordvästra delen. Östra delen är mer flack, men här och var sticker rena berghällar upp. Mot Kristallvägen täcks dock marken antagligen av en del morän och här är marken torrare.

Det inventerade området är ungefär 180 meter långt från nordväst till sydost och som bredast ca 60 meter. De flesta träden är inmätta och bedömda av arborist (Arbor konsult 2016). Av de inmätta drygt 120 träden är drygt 100 lövträd varav det är ca 30 vardera av ek, björk och asp samt sex skogslönnar, fem klibbalar och en sykomorlönn, se figur 2. I området finns också några barrträd, 14 tallar och sex granar.

Figur 2. Träden i det inventerade området. Den markerade stigen är en liten genväg till busshållplatsen. Vid inventeringstillfället var det svårt att avgöra om det var vårtbjörk eller glasbjörk.

Längst västerut finns en liten rastplats med bord och bänkar omgärdade av ganska stora aspar, figur 3. Den grövsta är 60 cm i diameter och i tre av asparna finns de bohål. I kanten av rastplatsen finns också en rest av en liten plantering med Rhododendron och mot gångvägen växer andra trädgårdsbuskar som t.ex. snöbär.

I södra kanten av den nordvästra delen av utredningsområdet reser sig en mossbeväxt bergknalle. I kanten av branten står två gamla tallar med platt bark (positionen för den södra är syftad och inte inmätt). Där finns också en koja som visar att barn använder området som lekplats.

I sänkan mellan berget och Folkparksvägen står främst klibbal, hägg och sly. I dalgångens lite högre kanter står vårtbjörk, asp och ek. En av ekarna, som står nära Folkparksvägen, är grov och har en stamdiameter på 85 cm. I minst åtta av asparna och alarna i nordvästra delen av utredningsområdet finns bohål. I delar av dalgången, t.ex. nedanför kanten av bergsbranten, är marken delvis helt lövtäckt och utan fältskikt, vilket visar att marken är fuktig eller skuggig. På andra ställen dominerar gräs. I detta område finns även en del körsdador som visar att marken är fuktig och troligen består av lera.

Figur 3. Liten rastplats i nordvästra hörnet av utredningsområdet, omgärdad av höga aspar. Mellan två aspar skymtar de vintergröna bladen av Rhododendron i en liten plantering. I bergkanten till höger finns flera gamla tallar. I bakgrunden skymtar kvarteret Karneolen.

I området norr om Karneolen dominerar ek och björk, se figur 4. Här liksom i nordvästra delen, finns en hel del död ved, både stående och liggande. Några björkar har fnöskticka och i hörnet av Karneolen står en ganska stor ek med flera döda grenar. Död ved är positivt för biologisk mångfald eftersom det i den döda veden bildas mikromiljöer för flera mossor, lavar, svampar, insektslarver och många småkryp som i sin tur blir föda åt t.ex. fåglar. Ju äldre skogen och den döda veden är desto större blir den biologiska mångfalden. Den döda veden i detta område är dock inte mer än några decennier gammal och tyder därför inte på någon lång kontinuitet.

Figur 4. Norr om huset i Karneolen är ek och björk de vanligaste träden.

Från parkeringen öster om Karneolen går en liten stig mot busshållplatsen vid Folkparksvägen. Vid stigens norra del står den största eken i utredningsområdet, den har en stamdiameter på 95 cm, se figur 5. Vid mitten av stigen står en ganska grov ek med stamdiameter på 70 cm.

Figur 5. Från bostadshusen till busshållplatsen går en stig genom området. Bakom de vita björkstammarna i bilden skymtar stigen och den största eken i utredningsområdet.

I östra delen av utredningsområdet, utmed Kristallvägen, är marken torrare och många av träden yngre, se figur 6. Vid vägen står ett antal lönnar. Bergknallarna är mossbelupna och gräsyrtorna närmast vägen är klippta och städade. Så när som på en gammal mossbelupen stubbe finns det nästan ingen död ved i östra delen av området.

Figur 6. I östra kanten av området, intill Kristallvägen är träden yngre, de små bergknallarna är mossbelupna och gräsyrtorna närmast vägen är klippta och städade.

Vid en inventering vintertid kan bara ett fåtal av växterna i fältskiktet identifieras och endast övervintrande fåglar observeras. I fältskiktet syntes bl.a. örnbräken, nordbräken (ett ex), lingon (enstaka), nejlikrot, dunört, smultron, vårfryle, piprör, hundäxing och kruståtel. Fåglar som observerades var ringduva, större hackspett, blåmes, talgoxe och sparvhök. Ringduvan sågs i östra delen av området där en fågelmatning finns anordnad.

3. Rapporterade växter och djur

I Artportalen kan naturintresserade rapportera in vilka växter och djur de observerat i ett område. Det är alltså lite slumpmässigt vad som finns rapporterat för alla områden som inte inventerats men det kan ibland ge intressant information. Vanligast är att fåglar och ovanliga växter rapporteras medan det är ovanligare att t.ex. insekter blir rapporterade. Vid en sökning på det aktuella utredningsområdet fanns inget rapporterat fram till sökdatum, 2016-02-02. Vid en sökning på rödlistade arter som påträffats de senaste tio åren i ett större sökområde (mellan E4, järnvägen, Älvsjövägen och Västbergavägen) där hela Solbergaskogen ingår, fanns bl.a. duvhök, gröngöling, spillkråka, mindre hackspett, stare och gulspurv rapporterade. Dessa fåglar var rapporterade under perioder som tyder på att de både födosöker och kan tänkas häcka i Solbergaskogen och dess närområden.

4. Ekologiskt särskilt betydelsefulla områden och habitatnätverk

Utredningsområdet ligger inte inom ett ekologiskt särskilt betydelsefullt område (ESBO), se figur 7. Solbergaskogen som ligger söder om utredningsområdet är däremot en livsmiljö för skyddsvärda arter. ESBO-kartan togs fram som ett tillägg till översiktsplanen som en strategi för att bevara särskilt viktiga naturområden. ESBO-områdena i sin tur bygger på habitatnätverk för barrskogsarter, eklevande arter och groddjur.

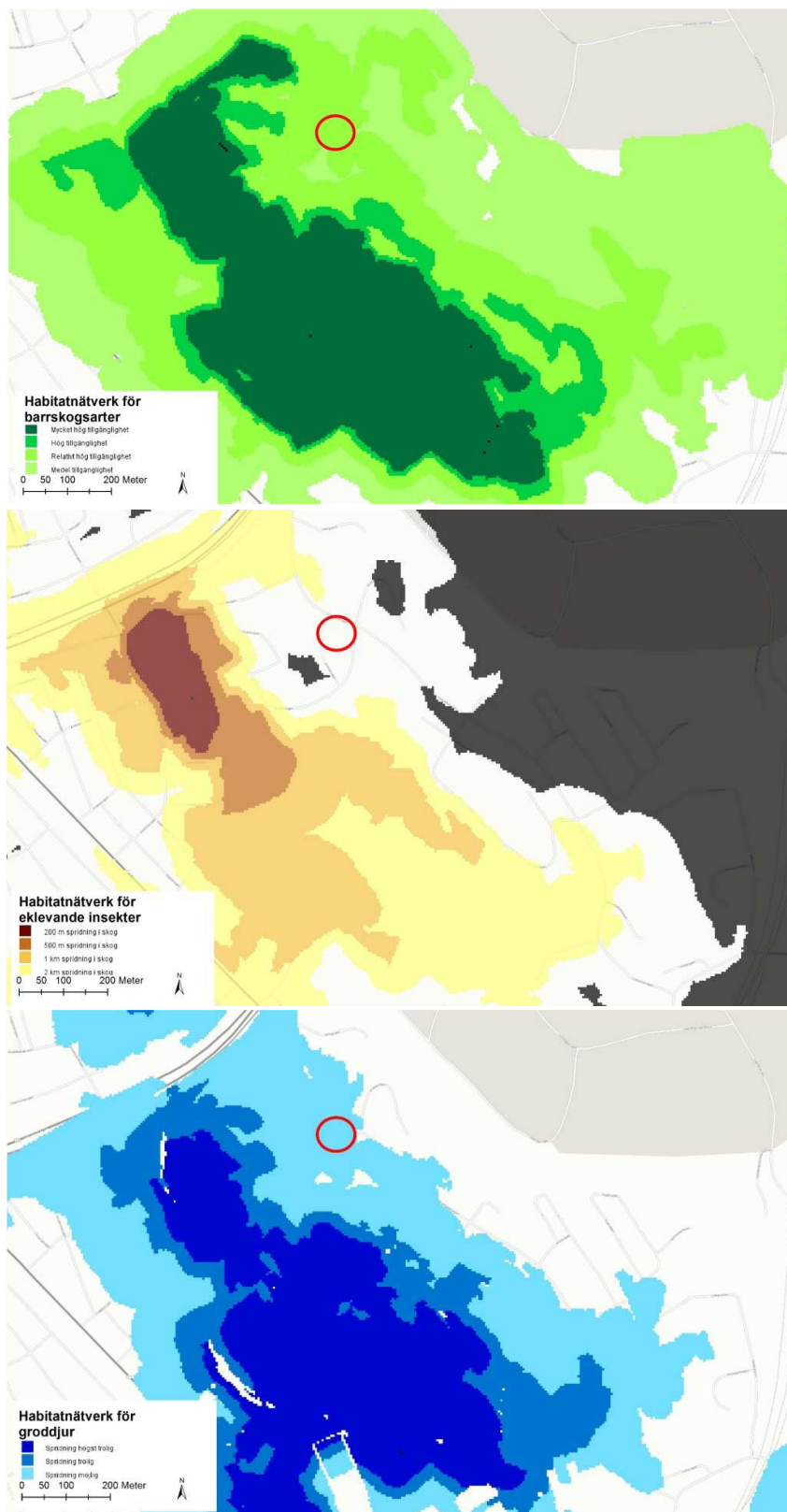

Solbergaskogen är ett kärnområde för barrskogsarter som t.ex. barrskogsmesar (tofsmes, svartmes och talltita), se översta kartan i figur 8. En spridningszon sträcker sig in över utredningsområdet, så det är tänkbart att t.ex. barrskogsmesar kan röra sig utredningsområdet, men eftersom Västberga industriområde ligger norr om utredningsområdet finns inga lämpliga barrskogsmiljöer för mesarna att söka sig till.

Nordvästra delen av Solbergaskogen är ett kärnområde för eklevande insekter då det där finns lämpliga ekområden och enstaka jätteekar. Utredningsområdet ligger strax utanför habitatnätverket för eklevande insekter, se mellersta kartan i figur 8. I närheten finns dock enstaka ekområden och stora ekar, men utredningsområdet har ingen viktigare funktion för eklevande insekter även om det finns några stora ekar i området. Dessa ekar kan dock vara värdefulla i ett lokalt perspektiv.

I Solbergaskogens sydvästra del finns en viktig leklokal för groddjur, främst vanlig groda, och hela Solbergaskogen är av stor betydelse för groddjur som både sommar- och vinterlokal. I habitatnätverket för groddjur kan man se att utredningsområdet ligger precis i ytterkanten av spridningszonen, se nedersta kartan i figur 8. Det är därför möjligt att groddjur kan röra sig i utredningsområdet under vandring till leklokalen eller under t.ex. sommarhalvåret. Inga groddjur har dock rapporterats från utredningsområdet. Groddjuren blir lätt överkörda när de passerar trafikerade vägar, varför det är tveksamt om det förekommer groddjur i utredningsområdet.

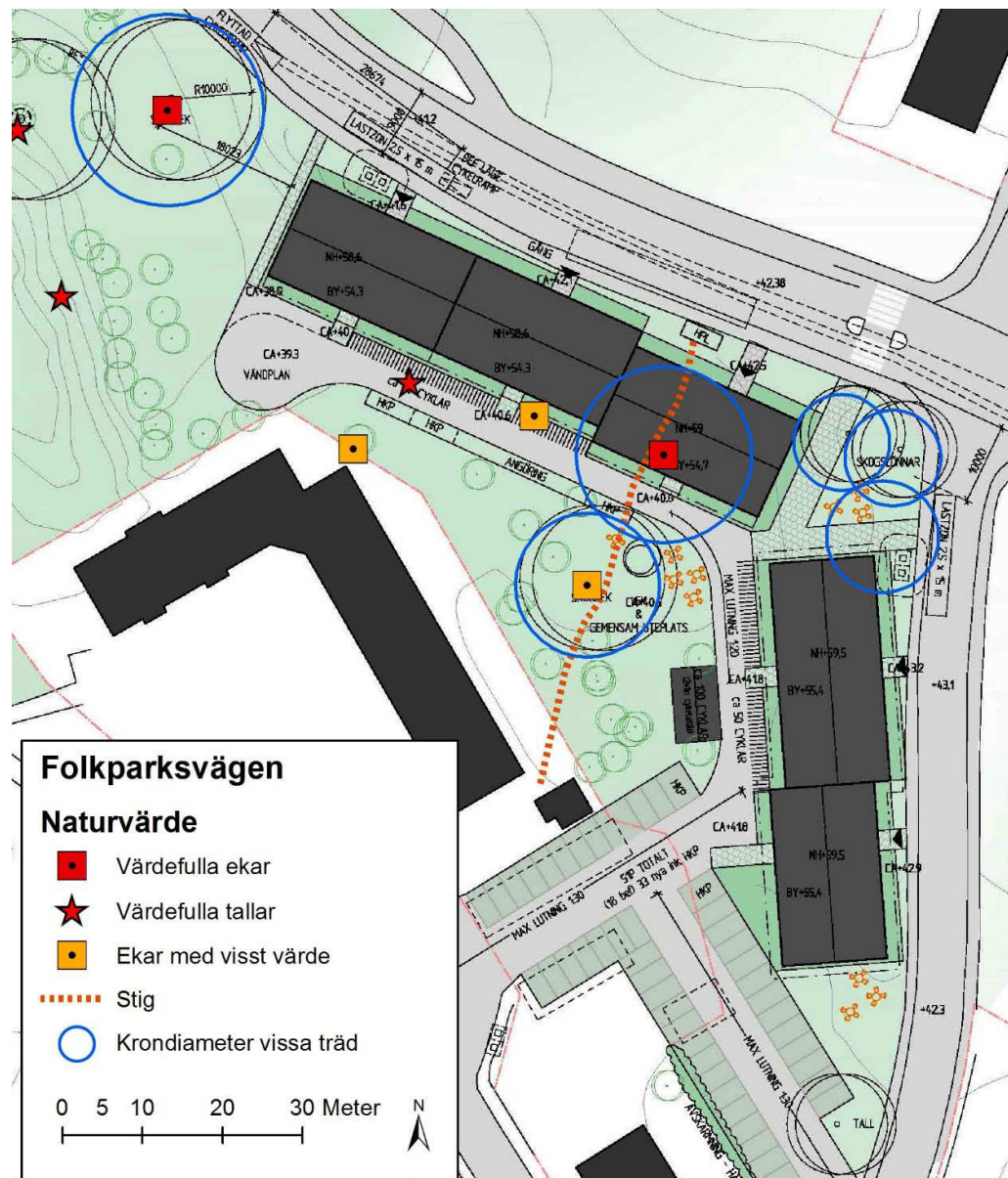
Figur 8. Habitatnätverkskartor för barrskogsarter, översta bilden, för eklevande insekter mellersta bilden och för groddjur nedersta bilden (det svarta i mellersta bilden betyder ingenting). Underlag från Miljöförvaltningen. Utredningsområdet är ungefärligt inringat med rött.

5. Naturvärden och planens påverkan

Faktorer som är viktiga för biologisk mångfald i skogsmiljöer är bl.a. naturlighet, lång kontinuitet med gamla träd, grova träd, hålträd, död ved, bärande träd (bär eller frukt), områdets storlek och läge. Andra faktorer eller tecken på hög biologisk mångfald är förekomst av flera naturvårdsarter t.ex. rödlistade eller hotade arter.

I utredningsområdet finns inga riktigt gamla ekar, men det finns några gamla tallar, en del död ved, många träd med bohål och några grova ekar. Området är litet och ligger inte i någon spridningskorridor, men för en del arter finns spridningsmöjligheter till och från Solbergaskogen.

De värdefulla träden i utredningsområdet är de gamla tallarna och de grova ekarna, se figur 9.

Figur 9. De värdefulla träden markerade på situationsplan 20160317. Om planen genomförs med nuvarande förslag försvinner tre av de åtta värdefulla träden i utredningsområdet. För några träd är även krondiametern uppmätt av Arbor konsult, se blå ring.

De stora träden, den döda veden och de många träden med bohål tyder på att utredningsområdet har en viss betydelse för biologisk mångfald, t.ex. för den rödlistade mindre hackspetten som rapporterats i närområdet och som kan tänkas födosöka i utredningsområdet. Vid naturvärdesinventering, som bedömer förutsättningarna för biologisk mångfald, ger man området antingen ingen klassning eller någon av klasserna; visst naturvärde; påtagligt naturvärde; högt naturvärde eller högsta naturvärde. Om fältbesök inte har gjorts i april till november så kan klassningen bara bli preliminär. Den preliminära naturvärdesklassningen är att utredningsområdet har ett visst naturvärde.

Stigar, rastplats, fågelmatning och en koja visar att utredningsområdet också har betydelse för lek, rekreation och naturupplevelse. Alla grönområden har också ekosystemtjänster. Skog t.ex. dämpar buller och vind, svalkar på sommaren och kan rena dagvatten.

I den föreslagna planen blir en stor del av utredningsområdet bebyggt med hus, tillfartsväg och parkering. Av de ekologiskt värdefulla åtta träden försvinner tre varav ett är den grövsta eken. Den nordvästra delen med rastplats, koja, värdefulla tallar, en värdefull ek och majoriteten av träd med bohål sparas.

6. Hänsyn och kompensationsåtgärder

6.1 Generellt vid bostadsbebyggelse i naturmark

Bostadshus, tillfartsvägar och parkeringsytor medför att delar av naturvärdena försvinner. Ofta kan man till viss del kompensera förlust av biologisk mångfald och ekosystemtjänster med kompensationsåtgärder. De träd som måste avverkas kan läggas i en så kallad faunadepå. Ett stort antal hotade arter är beroende av död ved av olika trädslag och i olika nedbrytningsfaser. Det är därför negativt för biologisk mångfald att städa bort fällida eller självdöda träd. I stället kan man skapa en faunadepå genom att lägga stockar och grenar av olika trädarter och grovlekar i en hög, helst i ett ganska soligt läge. Då skapas mikromiljöer i högen med varierande sol och fuktighet och olika nedbrytningsfaser i veden som gynnar olika svampar, mossor, lavar och småkryp vilket i sin tur gynnar fågellivet. Det är viktigt att det vid en faunadepå finns en informationsskylt så att allmänheten förstår syftet med faunadepån och inte börjar slänga skräp eller hämta ved där.

Andra viktiga åtgärder för att mildra eller kompensera ekosystemtjänster och påverkan på biologisk mångfald är lokalt omhändertagande av dagvatten, LOD.

Exempel på LOD för parkeringsytor är att använda genomsläpplig beläggning, rasterytor och/eller angränsande infiltrationsstråk. Vegetationsklädda hustak minskar avrinningen med i genomsnitt 50 %, jämfört med vanliga tak. Överskottsvatten bör hanteras i öppna diken och/eller samlas upp i dammar eller våtmarker.

Dräneringar och bortledning av dagvatten har orsakat en stor brist på småvatten och våtmarker i Stockholmsområdet. Småvatten gynnar inte bara vattendjur och vattenväxter utan också t.ex. fågellivet med dricksvatten och insektsföda. Dammar som utformas med grunda och djupare partier, kantas med inhemska våtmarksväxter kan dessutom få en reningseffekt. Dammar bör planeras med

hänsyn till de lokala förhållandena beträffande vattentillgång, solinstrålning m.m. för att bli så gynnsam som möjligt för biologisk mångfald.

6.2 Åtgärder i utredningsområdet

Borttagandet av två grova ekar, en värdefull tall och andra stora träd är svåra att ersätta, men eventuellt kan ekosystemtjänstkapaciteten och den biologiska mångfalden istället gynnas genom anläggande av faunadepå, lokalt omhändertagande av dagvatten och anläggande av en damm.

De värdefulla träd som måste fällas, två grova ekar och en tall, kan användas för att skapa en faunadepå i kvarvarande natur på kvartersmarken. Faunadepån bör markeras med en informationsskylt.

Det har i Miljöförvaltningens remissyttrande framkommit att "dagvattnet från utredningsområdet går till det kombinerade nätet vilket redan idag har begränsad kapacitet" samt att tillförsel av dagvatten till det kombinerade avloppsnätet bör begränsas så mycket som möjligt eftersom reningseffekten i reningsverket försämras av stora vattenmängder och stora flödessvängningar.

Det är därför angeläget att ta hand om dagvattnet från utredningsområdet lokalt. För att gynna biologisk mångfald är det positivt om överskott av dagvatten kan samlas till en damm i utredningsområdet. Eftersom utredningsområdet ligger inom spridningsområdet för groddjur från Solbergaskogen så är det inte omöjligt att man kan få groddjurslek där. I detta utredningsskede går det dock inte att ange vilka hänsyn och kompensationsmöjligheter beträffande dagvatten som kan tillämpas i utredningsområdet. En dagvattenutredning pågår och ska redovisa förslag för LOD i utredningsområdet.

7. Referenslista

Miljöförvaltningen 2015-11-03. *Underlag för miljö-och hälsofrågor. För detaljplan för kv. Karneolen i stadsdelen Solberga, Dp 2015-16223.*

Mörtberg, U., Zetterberg, A. och Gontier, M. 2006. *Landskapsekologisk analys i Stockholms stad. Metodutveckling med groddjur som exempel.* Miljöförvaltningen. Stockholms stad.

Mörtberg, U., Zetterberg, A. och Gontier, M. 2007. *Landskapsekologisk analys i Stockholms stad. Habitatnätverk för eklevande arter och barrskogsarter.* Miljöförvaltningen. Stockholms stad.

Ohlsson Sjöberg, A. och Bernhard, C. *Trädinventering och okulär besiktning, Folkparksvägen /Kristallvägen, 2016-02-26.* Arbor konsult AB.

Picard, J., Alm, H. *Dagvattenhantering, en exempelsamling.* Sweco Environment AB, Uppsala Vatten.

Stockholmskällan, jämför kartor www.stockholm.se

Stockholms stad. 2007. *Stockholms unika ekmiljöer. Förekomst, bevarande och utveckling.* Ekologigruppen AB.

www.artdatabanken.se

www.artportalen.se

www.tradportalen.se